شرق روزنامه
instagram:sharghdaily1 twitter:sharghdaily youtube:sharghdaily Telegram:SharghDaily aparat:tasvirshargh www.sharghdaily.com

زمین‌خوانی

دیده‌ها و نادیده‌های زیست‌محیطی

نگاهی کوتاه به چالش‌های بوم‌شناختی رئیس‌جمهور

مهدی زارع

برنامه‌های محیط‌زیستی ستاد دکتر مسعود پزشکیان با عنوان «حفاظت از محیط زیست و پایداری سرزمین در دولت چهاردهم» در شش محور ذیل ارائه شده بود: «گام‌به‌برداشتن در مسیر اقتصاد سبز»، «مدیریت و بهبود ابعاد مختلف کمی و کیفی ناترازی‌های مؤثر در محیط زیست (اقتصاد، انرژی، آب و...)»، «حفاظت مؤثر از منابع زیستی (منابع طبیعی و تنوع زیستی)»، «تحقق حکمرانی خوب محیط زیست»، «حمایت از مطالبه‌گری عمومی در حوزه محیط زیست» و «افزایش سطح همکاری فعالیت‌های دو یا چند جانبه بین‌المللی در زمینه محیط زیست». این محورها البته محورهای مهمی برای جهت‌گیری دولت در زمینه‌های محیط زیست هستند که طی فراخوانی در یک گروه مجازی با حضور ۷۰۰ نفر از دغدغه‌مندان محیط زیست منتشر و دیدگاه‌های آنان جمع‌بندی و پس از بحث و تبادل نظر در قالب برنامه تدوین شده است و برنامه‌ای پیشنهادی به عنوان برنامه اولیه در اختیار تیم مدیریتی سازمان حفاظت محیط زیست قرار می‌گیرد و قابلیت افزودن موضوعات دیگری به آن وجود دارد. به نظر می‌رسد که در این برنامه محورهای مهم و راهبردی نادیده گرفته شده یا پررنگ دیده نشده است که در اینجا در پنج محور به آنها اشاره می‌شود.

۱- تغییر اقلیم

پیوستن به توافق‌نامه تغییر اقلیم سازمان ملل متحد (پاریس ۲۰۱۵) باید از برنامه‌های مهم برای سازمان محیط زیست در دولت چهاردهم باشد. ساماندهی دو راهکار کاهش انتشار گازهای گلخانه‌ای و سازگاری (انطباق) برای کنترل تبعات تغییر اقلیم باید سرلوحه تمامی برنامه‌های دولت قرار گیرد. ازهای تغییر اقلیم در ایران چندوجهی و گسترده است و جنبه‌های مختلف محیطی، اجتماعی و اقتصادی را تحت تأثیر قرار می‌دهد. برخی از ازهای کلیدی تغییرات اقلیمی بر ایران: افزایش دما و موج گرما در ایران در نتیجه تغییرات اقلیمی تجربه شده است. میانگین دمای ایکی کشور در ۷۰ سال گذشته ۲.۶ درجه سانتی‌گراد افزایش یافته و پیش‌بینی‌ها حاکی از افزایش بیشتر تا پنج درجه سانتی‌گراد تا سال ۲۱۰۰ است. افزایش دما خطرهای قابل توجهی برای سلامتی به همراه دارد و به بیماری‌ها و مرگ‌ومیرهای ناشی از گرما، به‌ویژه در میان جمعیت‌های آسیب‌پذیر می‌انجامد. یکی دیگر از مهم‌ترین پیامدهای تغییر اقلیم در ایران، کمبود آب است. کاهش سطح بارندگی همراه با افزایش دما، شرایط خشک‌سالی را در سراسر کشور تشدید کرده است.

۲- برنامه برای حفظ ذخیره‌گاه‌های زیستی تجدیدناپذیر

جنگل‌های هیرکانی همچنان به نهاده‌های مختلف از جمله توسعه صنعت گردشگری در معرض تهدید، تخریب و تصرف است. این جنگل‌ها در زیست‌بوم جنگل‌های مختلط پهن‌برگ حاشیه جنوبی دریای مازندران و کناره شمالی البرز تهدید به ساست کرد ۱۲ هزار کیلومترمربع از ۱۸ هزار کیلومتر مربع است. افزایش دما خطرهای قابل توجهی برای سلامتی به همراه دارد و به بیماری‌ها و مرگ‌ومیرهای ناشی از گرما، به‌ویژه در میان جمعیت‌های آسیب‌پذیر می‌انجامد. یکی دیگر از مهم‌ترین پیامدهای تغییر اقلیم در ایران، کمبود آب است. کاهش سطح بارندگی همراه با افزایش دما، شرایط خشک‌سالی را در سراسر کشور تشدید کرده است.

۲- برنامه برای حفظ ذخیره‌گاه‌های زیستی تجدیدناپذیر

جنگل‌های هیرکانی همچنان به نهاده‌های مختلف از جمله توسعه صنعت گردشگری در معرض تهدید، تخریب و تصرف است. این جنگل‌ها در زیست‌بوم جنگل‌های مختلط پهن‌برگ حاشیه جنوبی دریای مازندران و کناره شمالی البرز تهدید به ساست کرد ۱۲ هزار کیلومترمربع از ۱۸ هزار کیلومتر مربع است. افزایش دما خطرهای قابل توجهی برای سلامتی به همراه دارد و به بیماری‌ها و مرگ‌ومیرهای ناشی از گرما، به‌ویژه در میان جمعیت‌های آسیب‌پذیر می‌انجامد. یکی دیگر از مهم‌ترین پیامدهای تغییر اقلیم در ایران، کمبود آب است. کاهش سطح بارندگی همراه با افزایش دما، شرایط خشک‌سالی را در سراسر کشور تشدید کرده است.

۳- تهیه برنامه عملیاتی مناسب برای برنامه هفتم توسعه

این برنامه که در آبان ۱۴۰۲ در مجلس شورای اسلامی تصویب شد، سیاست‌های کلی آن در ۲۰ شهریور ۱۴۰۱ ابلاغ و مباحث محیط‌زیستی بیشتر ذیل سرفصل «امور زیربنایی» قرار گرفت. چنانچه در اجرای برنامه هفتم که در مجلس شورای اسلامی مصوب شده به اهمیت محیط زیست و حفاظت ایران توجه نشود، اساسا حمایت‌های مختلف خدمات و پایداری سرزمینی و امنیت ملی ایران در معرض تهدید بیشتر و نابودی تدریجی قرار می‌گیرد. خشک‌سالی، افزایش جمعیت، آلودگی هوا، تغییرات اقلیمی، تولیدات صنعتی و کشاورزی، تخریب‌ها، استفاده ناگزاًمد از آب و منابع طبیعی و عدم اجرای مقررات محیط‌زیستی موجود به بحران مضاعف دامن می‌زند. آینده محیط زیست ایران به شدت تحت تأثیر برنامه‌های توسعه و برنامه‌های سالانه که به صورت راه‌حل‌های اضطراری و فوری یکی پس از دیگری اجرا می‌شوند، به مخاطره می‌افتد. برنامه‌های انتقال آب به فلات مرکزی، نمادی از توسعه ناپایدار و علاوه بر آلودگی و هزینه‌های کمرشکن برای اقتصاد ملی ایران، منشأ بحران‌های محیطی جدید در مبدأ و مقصد انتقال آب خواهد شد. چالش بزرگ برنامه‌های توسعه در ایران آن بوده که بدون نگاه به برنامه درازمدت راهبردی برای کشور و براساس مواد فوری و اضطراری در هر برهه از زمان که برنامه تدوین می‌شده، به فهرستی که به نظر کارشناسان و مدیران اجرایی وقت می‌رسیده به عنوان بندهای برنامه پرداخته‌اند.

۴- تغییر روند کلان توسعه و بهره‌برداری ناپایدار از منابع آب

سد کندوان در فاصله حدود پنج کیلومتر پایین‌دست یک توده بزرگ نمک قرار گرفته است. این سد در سال ۱۳۹۴ افتتاح شد. افزایش دما خطرهای قابل توجهی برای سلامتی به همراه دارد و به بیماری‌ها و مرگ‌ومیرهای ناشی از گرما، به‌ویژه در میان جمعیت‌های آسیب‌پذیر می‌انجامد. یکی دیگر از مهم‌ترین پیامدهای تغییر اقلیم در ایران، کمبود آب است. کاهش سطح بارندگی همراه با افزایش دما، شرایط خشک‌سالی را در سراسر کشور تشدید کرده است.

۲- برنامه برای حفظ ذخیره‌گاه‌های زیستی تجدیدناپذیر

جنگل‌های هیرکانی همچنان به نهاده‌های مختلف از جمله توسعه صنعت گردشگری در معرض تهدید، تخریب و تصرف است. این جنگل‌ها در زیست‌بوم جنگل‌های مختلط پهن‌برگ حاشیه جنوبی دریای مازندران و کناره شمالی البرز تهدید به ساست کرد ۱۲ هزار کیلومترمربع از ۱۸ هزار کیلومتر مربع است. افزایش دما خطرهای قابل توجهی برای سلامتی به همراه دارد و به بیماری‌ها و مرگ‌ومیرهای ناشی از گرما، به‌ویژه در میان جمعیت‌های آسیب‌پذیر می‌انجامد. یکی دیگر از مهم‌ترین پیامدهای تغییر اقلیم در ایران، کمبود آب است. کاهش سطح بارندگی همراه با افزایش دما، شرایط خشک‌سالی را در سراسر کشور تشدید کرده است.

۳- تهیه برنامه عملیاتی مناسب برای برنامه هفتم توسعه

این برنامه که در آبان ۱۴۰۲ در مجلس شورای اسلامی تصویب شد، سیاست‌های کلی آن در ۲۰ شهریور ۱۴۰۱ ابلاغ و مباحث محیط‌زیستی بیشتر ذیل سرفصل «امور زیربنایی» قرار گرفت. چنانچه در اجرای برنامه هفتم که در مجلس شورای اسلامی مصوب شده به اهمیت محیط زیست و حفاظت ایران توجه نشود، اساسا حمایت‌های مختلف خدمات و پایداری سرزمینی و امنیت ملی ایران در معرض تهدید بیشتر و نابودی تدریجی قرار می‌گیرد. خشک‌سالی، افزایش جمعیت، آلودگی هوا، تغییرات اقلیمی، تولیدات صنعتی و کشاورزی، تخریب‌ها، استفاده ناگزاًمد از آب و منابع طبیعی و عدم اجرای مقررات محیط‌زیستی موجود به بحران مضاعف دامن می‌زند. آینده محیط زیست ایران به شدت تحت تأثیر برنامه‌های توسعه و برنامه‌های سالانه که به صورت راه‌حل‌های اضطراری و فوری یکی پس از دیگری اجرا می‌شوند، به مخاطره می‌افتد. برنامه‌های انتقال آب به فلات مرکزی، نمادی از توسعه ناپایدار و علاوه بر آلودگی و هزینه‌های کمرشکن برای اقتصاد ملی ایران، منشأ بحران‌های محیطی جدید در مبدأ و مقصد انتقال آب خواهد شد. چالش بزرگ برنامه‌های توسعه در ایران آن بوده که بدون نگاه به برنامه درازمدت راهبردی برای کشور و براساس مواد فوری و اضطراری در هر برهه از زمان که برنامه تدوین می‌شده، به فهرستی که به نظر کارشناسان و مدیران اجرایی وقت می‌رسیده به عنوان بندهای برنامه پرداخته‌اند.

۴- تغییر روند کلان توسعه و بهره‌برداری ناپایدار از منابع آب

سد کندوان در فاصله حدود پنج کیلومتر پایین‌دست یک توده بزرگ نمک قرار گرفته است. این سد در سال ۱۳۹۴ افتتاح شد. افزایش دما خطرهای قابل توجهی برای سلامتی به همراه دارد و به بیماری‌ها و مرگ‌ومیرهای ناشی از گرما، به‌ویژه در میان جمعیت‌های آسیب‌پذیر می‌انجامد. یکی دیگر از مهم‌ترین پیامدهای تغییر اقلیم در ایران، کمبود آب است. کاهش سطح بارندگی همراه با افزایش دما، شرایط خشک‌سالی را در سراسر کشور تشدید کرده است.

راه‌رفتن روی لبه تیغ

هوش مصنوعی و بیم و امیدهای انسان هوشمند و ترسان

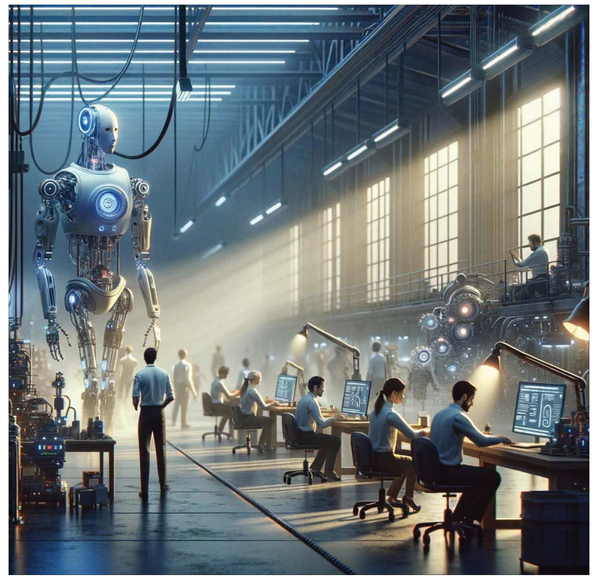

مریم مرامی
کارشناس ارشد علوم شناختی

فناوری و به‌ویژه هوش مصنوعی، می‌تواند مانند یک واحد در بیابان باشد و عطش ما را برای دانش، خروجی، بهره‌وری یا قدرت سیراب کند. این در نهایت سرابی از خلقت خودمان است. حتی نام این فناوری را مصنوعی گذاشتیم و هنوز بسیاری از ما صرفا اولین خروجی را به عنوان حقیقت می‌پذیریم. اما چه چیزی واقعی است و ما چه چیزی را نمی‌بینیم؟ در روان‌شناسی، این کرایش از مفهومی به نام خطوط خیالی گرفته می‌شود. ذهن ما با اطمینان، شکاف‌های اطلاعاتی را پر می‌کند و معمولا به ما کمک می‌کند نتیجه‌گیری کنیم. گاهی مغز صرفا از اطلاعات محدودی برای ایجاد یک تصویر بزرگ‌تر استفاده می‌کند. استباط اطلاعات به انسان‌ها کمک می‌کند تا سریع یاد بگیرند و با آن سازگار شوند. ولی ما را در خطر نتیجه‌گیری سریع قرار می‌دهد. همان‌طور که اغلب در مورد اخبار جعلی یا رسانه‌های جعلی عمبنا اتفاق می‌افتد. در بحبوحه انقلاب هوش مصنوعی، توانایی تشخیص واقعی‌بودن در مقابل مصنوعی هرگز مهم‌تر از این نبوده است. ازدست‌دادن علاقه به محتوای تولیدشده توسط هوش مصنوعی می‌تواند ناشی از چندین عامل روانی باشد. ازجمله آنها، پدیده سراب است. در ابتدا، ما مجذوب امکانات هوش مصنوعی بودیم، اما با گذشت زمان، این علاقه در واقع کمتر از انتظارات ما بود. پدیده سراب که به شکاف بین انتظارات و واقعیت اشاره دارد، شبیه شکاف بین جهانِ و عملکرد واقعی است. هرچند هوش مصنوعی به گونه‌ای ترویج می‌شود که کوبی جایگزین مشاغل انسانی می‌شود یا درک و خلاقیت در سطح انسانی دارد. دراصل، این فناوری‌ها هنوز در مراحل ابتدایی خود هستند و مدتهم اغلب به دنبال احساسات یا تجربیات انسانی در داستان‌گویی یا آثار هنری می‌گردند و محتوای ایجادشده توسط هوش مصنوعی فاقد این ارتباط انسانی است و سطح ارتباط عاطفی یکسانی را برای مخاطب فراهم نمی‌کند. بـه همین دلیل، علاقه کاهش می‌یابد و اشتیاق اولیه به مرورزمان به ارزیابی واقع‌بینانه تبدیل می‌شود. مردم از دانشمندان انتظار دانش عمیق و بینش درمورد مسائل پیچیده دارند. مهم نیست که چقدر هوش مصنوعی پیشرفته است، در حال حاضر تقلید یا جایگزینی کامل این عمق فکری انسان، دشوار است. علاوه بر این، گفت‌وگوی دانشگاهی می‌تواند بستری برای ارتباط دوطرفه و تفکر عمیق باشد. هوش مصنوعی می‌تواند مکالمات را براساس اسکریپت‌ها یا الگوریتم‌ها ایجاد کند، اما توانایی آن برای ثبت جزئیات و عمق مکالمات آکادمیک واقعی، محدود است. پدیده سراب مرتبط با هوش مصنوعی، تعامل پیچیده بین پیشرفت سریع فناوری و انتظارات عمومی را نشان می‌دهد. این مهم است که پتانسیل و محدودیت‌های هوش مصنوعی را درک کنیم و انتظارات واقع‌بینانه را تعیین کنیم. فناوری دائما در حال پیشرفت است، اما این فرایند ساده نیست و انتظارات و تصورات ما باید بر این اساس تغییر کند. آینده هوش مصنوعی همچنان روشن است، اما مسیر ممکن است پیچیده‌تر و چالش‌برانگیزتر از آن چیزی باشد که ما انتظار داریم.

سراب القایی

فیزیک‌دان نابغه، «استیون هاوکینگ» هشدار داده بود: توسعه هوش مصنوعی می‌تواند به پایان بشریت منجر شود. بله، نگرانی‌های زیادی وجود دارد که هوش مصنوعی می‌تواند توانایی‌های بسیار بیشتری نسبت به آنچه مردم تصور می‌کنند نشان دهد و اینکه میزان پیشرفت به صورت تصاعدی است. تعداد بی‌شماری از رهبران فناوری، خواستار توقف تحقیقات در زمینه هوش مصنوعی شدند تا زمانی که اطلاعات بیشتری در مورد خطرات بالقوه فناوری هوش مصنوعی مشخص شود. آنها نامه‌ای را در مورد خطرات عمیق برای جامعه و بشریت امضا و ابراز نگرانی کردند و گفتند: ما باید بسیار مراقب باشیم. هرچند وعده مزایای عظیمی که هوش مصنوعی برای طیف گسترده‌ای از بخش‌های صنعت، اقتصاد، آموزش، علم، کشاورزی، پزشکی و تحقیقات به ارمغان می‌آورد را نمی‌توان نادیده گرفت. با این حال، هشدار در مورد پیامدهای ناخواسته فناوری‌های مخرب به سرعت در حال افزایش است. افزایش دمای خطرهای قابل توجهی برای سلامتی به همراه دارد و به بیماری‌ها و مرگ‌ومیرهای ناشی از گرما، به‌ویژه در میان جمعیت‌های آسیب‌پذیر می‌انجامد. یکی دیگر از مهم‌ترین پیامدهای تغییر اقلیم در ایران، کمبود آب است. افزایش دما و موج گرما در ایران در نتیجه تغییرات اقلیمی تجربه شده است. میانگین دمای ایکی کشور در ۷۰ سال گذشته ۲.۶ درجه سانتی‌گراد افزایش یافته و پیش‌بینی‌ها حاکی از افزایش بیشتر تا پنج درجه سانتی‌گراد تا سال ۲۱۰۰ است. افزایش دما خطرهای قابل توجهی برای سلامتی به همراه دارد و به بیماری‌ها و مرگ‌ومیرهای ناشی از گرما، به‌ویژه در میان جمعیت‌های آسیب‌پذیر می‌انجامد. یکی دیگر از مهم‌ترین پیامدهای تغییر اقلیم در ایران، کمبود آب است. کاهش سطح بارندگی همراه با افزایش دما، شرایط خشک‌سالی را در سراسر کشور تشدید کرده است.

۲- برنامه برای حفظ ذخیره‌گاه‌های زیستی تجدیدناپذیر

جنگل‌های هیرکانی همچنان به نهاده‌های مختلف از جمله توسعه صنعت گردشگری در معرض تهدید، تخریب و تصرف است. این جنگل‌ها در زیست‌بوم جنگل‌های مختلط پهن‌برگ حاشیه جنوبی دریای مازندران و کناره شمالی البرز تهدید به ساست کرد ۱۲ هزار کیلومترمربع از ۱۸ هزار کیلومتر مربع است. افزایش دما خطرهای قابل توجهی برای سلامتی به همراه دارد و به بیماری‌ها و مرگ‌ومیرهای ناشی از گرما، به‌ویژه در میان جمعیت‌های آسیب‌پذیر می‌انجامد. یکی دیگر از مهم‌ترین پیامدهای تغییر اقلیم در ایران، کمبود آب است. کاهش سطح بارندگی همراه با افزایش دما، شرایط خشک‌سالی را در سراسر کشور تشدید کرده است.

۳- تهیه برنامه عملیاتی مناسب برای برنامه هفتم توسعه

این برنامه که در آبان ۱۴۰۲ در مجلس شورای اسلامی تصویب شد، سیاست‌های کلی آن در ۲۰ شهریور ۱۴۰۱ ابلاغ و مباحث محیط‌زیستی بیشتر ذیل سرفصل «امور زیربنایی» قرار گرفت. چنانچه در اجرای برنامه هفتم که در مجلس شورای اسلامی مصوب شده به اهمیت محیط زیست و حفاظت ایران توجه نشود، اساسا حمایت‌های مختلف خدمات و پایداری سرزمینی و امنیت ملی ایران در معرض تهدید بیشتر و نابودی تدریجی قرار می‌گیرد. خشک‌سالی، افزایش جمعیت، آلودگی هوا، تغییرات اقلیمی، تولیدات صنعتی و کشاورزی، تخریب‌ها، استفاده ناگزاًمد از آب و منابع طبیعی و عدم اجرای مقررات محیط‌زیستی موجود به بحران مضاعف دامن می‌زند. آینده محیط زیست ایران به شدت تحت تأثیر برنامه‌های توسعه و برنامه‌های سالانه که به صورت راه‌حل‌های اضطراری و فوری یکی پس از دیگری اجرا می‌شوند، به مخاطره می‌افتد. برنامه‌های انتقال آب به فلات مرکزی، نمادی از توسعه ناپایدار و علاوه بر آلودگی و هزینه‌های کمرشکن برای اقتصاد ملی ایران، منشأ بحران‌های محیطی جدید در مبدأ و مقصد انتقال آب خواهد شد. چالش بزرگ برنامه‌های توسعه در ایران آن بوده که بدون نگاه به برنامه درازمدت راهبردی برای کشور و براساس مواد فوری و اضطراری در هر برهه از زمان که برنامه تدوین می‌شده، به فهرستی که به نظر کارشناسان و مدیران اجرایی وقت می‌رسیده به عنوان بندهای برنامه پرداخته‌اند.

۴- تغییر روند کلان توسعه و بهره‌برداری ناپایدار از منابع آب

سد کندوان در فاصله حدود پنج کیلومتر پایین‌دست یک توده بزرگ نمک قرار گرفته است. این سد در سال ۱۳۹۴ افتتاح شد. افزایش دما خطرهای قابل توجهی برای سلامتی به همراه دارد و به بیماری‌ها و مرگ‌ومیرهای ناشی از گرما، به‌ویژه در میان جمعیت‌های آسیب‌پذیر می‌انجامد. یکی دیگر از مهم‌ترین پیامدهای تغییر اقلیم در ایران، کمبود آب است. کاهش سطح بارندگی همراه با افزایش دما، شرایط خشک‌سالی را در سراسر کشور تشدید کرده است.

سازه‌های زیستی

بررسی جنبه‌های مختلف تأثیر ساختمان‌ها بر کیفیت زندگی انسان

کیهان زرین نقش
چهره ماندگار مدیریت و کارآفرینی کشور

ساختمان‌ها به‌عنوان محیطی که انسان‌ها بیشترین زمان خود را در آنها سپری می‌کنند، نقش بی‌بدیلی در کیفیت زندگی افراد دارند. بیش از ۹۰ درصد زمان آدمی در محیط‌های سرپوشیده می‌گذرد و این واقعیت بیانگر اهمیت فوق‌العاده‌ای است که ساختمان‌ها بر جنبه‌های مختلف زندگی انسان‌ها دارند. ساختمان‌ها می‌توانند تأثیرات عمیقی بر سلامت جسمی و روانی، روابط اجتماعی، فرهنگ، سطح تعاملات اجتماعی، شادابی و حتی رشد و توسعه فردی افراد بگذارند. از سوی دیگر، با توجه به افزایش جمعیت و رشد شهرنشینی، نیاز به طراحی و ساخت ساختمان‌هایی که بتوانند نیازهای متنوع و رو به رشد افراد را پاسخ‌گو باشند، بیش از پیش احساس می‌شود. ساختمان‌های امروزی باید به‌گونه‌ای طراحی شوند که بتوانند علاوه بر تأمین نیازهای اولیه مانند آسایش و امنیت، کیفیت زندگی ساکنان خود را نیز بهبود ببخشند و به سلامت جسمی و روانی آنان کمک کنند. در این مقاله، به بررسی جنبه‌های مختلف تأثیر ساختمان‌ها بر کیفیت زندگی انسان‌ها می‌پردازیم و با ارائه مثال‌هایی اهمیت این موضوع را روشن خواهیم کرد.

تأثیر ساختمان‌ها بر کیفیت زندگی

۱- سلامت روان و جسم: ساختمان‌ها به‌طور مستقیم بر سلامت روان و جسم افراد تأثیر می‌گذارند. نور طبیعی، تهویه مناسب، فضاهای سبز و استفاده از مواد سازگار با محیط زیست می‌توانند به بهبود سلامت جسمی و روانی آدمی کمک کنند. در این خصوص تحقیقات زیادی انجام و نشان داده است که ساختمان‌هایی با نور طبیعی بیشتر و تهویه مناسب، سطح استرس را کاهش داده و بهروری افراد را افزایش می‌دهند. علاوه بر این، وجود فضاهای سبز در ساختمان‌ها و اطراف آنها، تأثیر مثبتی بر سلامت روان دارد و می‌تواند اضطراب و افسردگی را کاهش دهد. یکی از نمونه‌های موفق این رویکرد، بیمارستان‌های مدرن است که با طراحی فضای سبز و دسترسی به نور طبیعی، تجربه بهبودی بیماران را دوچندان کرده است. همچنین، طراحی مناسب محیط‌های کاری و آموزشی می‌تواند به‌طور قابل‌توجهی بر سلامت جسمی و روانی افراد تأثیر بگذارد. به‌عنوان مثال، مدارس و دانشگاه‌هایی که از فضاهای باز و نورپردازی مناسب بهره می‌برند، می‌توانند به کاهش استرس دانش‌آموزان و افزایش تمرکز و خلاقیت آنان کمک کنند. علاوه بر این، دفاتر کاری که دارای تهویه مناسب و فضاهای کاری آرام و بدون سروصدا هستند، می‌توانند به کاهش خستگی و افزایش رضایت شغلی کارکنان منجر شوند.

۲- روابط اجتماعی و تعاملات: طراحی داخلی و خارجی ساختمان‌ها می‌تواند به تقویت یا تضعیف روابط اجتماعی و تعاملات انسانی کمک کند. طراحی‌ها با مشترک، مانند سالن‌ها، فضاهای نشیمن مشترک و محوطه‌های بازی، می‌توانند به افزایش تعاملات اجتماعی کمک کنند. برای مثال، ساختمان‌های مسکونی که دارای مشاعات مناسبی هستند، باعث می‌شوند ساکنان بیشتر با یکدیگر در تعامل باشند و روابط اجتماعی قوی‌تری برقرار کنند. نمونه‌ای از این نوع طراحی، مجتمع‌های مسکونی بزرگ با مراکز خرید من در تهران و اصفهان است که با ایجاد فضای مشاعات حسابشده و وسیع، امکان تعاملات اجتماعی را افزایش می‌دهند. علاوه بر این موارد، ساختمان‌هایی نظیر کتابخانه‌ها، مراکز فرهنگی و ورزشگاه‌ها نیز نقش مهمی در تقویت روابط اجتماعی دارند. این فضاها، مکان‌هایی را فراهم می‌کنند که افراد می‌توانند در آنها با یکدیگر تعامل کنند و از فعالیت‌های مشترک لذت ببرند. وجود چنین فضاهایی نه‌تنها به ارتقای تعاملات اجتماعی کمک می‌کند، بلکه به ایجاد حس جامعه و همبستگی نیز منجر می‌شود.

۳- فرهنگ و هویت: ساختمان‌ها نقش مهمی در حفظ و ترویج فرهنگ و هویت جامعه ایفا می‌کنند. معماری و طراحی ساختمان‌ها می‌تواند نشان‌دهنده فرهنگ و تاریخ یک منطقه باشد. برای مثال، ساختمان‌های سنتی در شهرهای تاریخی ایران مانند یزد و اصفهان، نه تنها جذابیت بصری دارند بلکه به حفظ فرهنگ و تاریخ این مناطق نیز کمک می‌کنند. این ساختمان‌ها با استفاده از عناصر معماری سنتی و بومی، هویت فرهنگی اصیل خود را به نمایش می‌گذارند و نقش مهمی در انتقال این هویت به نسل‌های آینده دارند. علاوه بر حفظ هویت فرهنگی، ساختمان‌ها می‌توانند به ترویج فرهنگ و هنر نیز کمک کنند. برای مثال، موزه‌ها و گالری‌های هنری می‌توانند محل برگزاری نمایشگاه‌ها، کنسرت‌ها و سایر فعالیت‌های فرهنگی باشند و به ترویج هنر و فرهنگ کمک می‌کنند. بلکه به ترویج هنر و فرهنگ نیز کمک می‌کنند. برای مثال، موزه هنرهای معاصر در تهران، نمونه‌هایی از ساختمان‌هایی هستند که به‌طور فعال در ترویج فرهنگ و هنر نقش ایفا می‌کنند. این ساختمان‌ها با جذب بازدیدکنندگان و ایجاد برنامه‌های آموزشی و فرهنگی، به تقویت فرهنگ و هویت جامعه کمک می‌کنند.

تأثیر ساختمان‌ها بر رشد و توسعه فردی

۱- بهروری و خلاقیت: محیط کاری و آموزشی می‌تواند به‌طور قابل‌توجهی بر بهروری و خلاقیت افراد تأثیر بگذارد. طراحی مناسب دفاتر کار و مدارس با نورپردازی مناسب، رنگ‌های آرامش‌بخش و فضای مناسب برای تمرکز و همکاری، می‌تواند به افزایش بهروری و خلاقیت کارکنان و دانش‌آموزان کمک کند. در سطح بین‌المللی، شرکت‌های بزرگ فناوری مانند گوگل و اپل، با طراحی دفاتر کاری مدرن و الهام‌بخش، به‌طور قابل‌توجهی بهروری و خلاقیت کارکنان خود را افزایش داده‌اند. این شرکت‌ها با ایجاد فضاهای کاری انعطاف‌پذیر و استفاده از عناصر طراحی نوآورانه، محیط‌هایی را فراهم کرده‌اند که به تحریک خلاقیت و نوآوری کارمندان کمک می‌کند. علاوه بر این، مدارس و دانشگاه‌هایی که از طراحی‌های اصولی و الهام‌بخش بهره می‌برند، می‌توانند به افزایش انگیزه و بهره‌وری دانش‌آموزان و دانشجویان کمک کنند. این نوع طراحی‌ها، با کاهش استرس و افزایش رضایت از محیط آموزشی، می‌توانند به رشد و توسعه فردی دانشجویان کمک کنند. چیزی که متاسفانه در جامعه امروز ایران کمتر مورد توجه قرار می‌گیرد.

۲- راحتی و رفاه: ساختمان‌هایی که به‌طور مناسب طراحی شده‌اند، می‌توانند راحتی و رفاه بیشتری را برای ساکنان خود فراهم کنند. این امر می‌تواند شامل استفاده از سیستم‌های گرمایشی و سرمایشی کارآمد، عایق‌بندی مناسب و دسترسی آسان به خدمات و امکانات باشد. برای مثال ساختمان‌هایی که دارای سیستم‌های هوشمند مدیریت انرژی هستند، می‌توانند به بهبود راحتی و کاهش هزینه‌های انرژی کمک کنند. این ساختمان‌ها با استفاده از تکنولوژی‌های پیشرفته و به‌تازگی با ورود هوش مصنوعی به صنعت ساختمان محیط‌های زندگی راحتتر و بهینه‌تری را برای ساکنان فراهم می‌کنند. علاوه بر این، طراحی مناسب فضاهای داخلی ساختمان‌ها می‌تواند به افزایش رفاه و راحتی ساکنان به خصوص سالمندان کمک کند. با پیرشدن جمعیت ایران، استفاده از مبلمان ارگونومیک، فضاهای مشترک مناسب و دسترسی آسان به فضاهای عمومی و تفریحی، می‌تواند به بهبود کیفیت زندگی این افراد کمک کند. برای مثال، در مجتمع‌های مسکونی که فضاهای ورزشی، استخر و سالن‌های اجتماعات مهیا هستند، رفاه و راحتی ساکنان آن بیشتر است. طبیعی است که وجود افرادی با روان سالمتر در همخانه اجتماع به آرامبودن فضاهای کمک بیشتری می‌کند.

تأثیر ساختمان‌ها بر سلامت محیط زیست

۱- کاهش مصرف انرژی: ساختمان‌ها به‌عنوان یکی از بزرگ‌ترین مصرف‌کنندگان انرژی، نقش مهمی در مصرف انرژی و مخاطرات زیست‌محیطی دارند. از طرفی ۴۰ درصد از هدررفت انرژی مربوط به بخش ساختمان است. لذا استفاده از تکنولوژی‌های سبز و پایدار مانند پنل‌های خورشیدی، سیستم‌های جمع‌آوری آب باران و استفاده از مواد بازیافتی در ساخت‌وساز، می‌تواند به کاهش اثرات زیست‌محیطی ساختمان‌ها کمک کند. برای مثال، ساختمان‌های سبز در شهرهای پیشرفته مانند کینهای و توکیو، توانسته‌اند به‌طور قابل‌توجهی مصرف انرژی و تولید گازهای گلخانه‌ای را کاهش دهند. همچنین محققان توانسته‌اند با به‌کارگیری ترکیبی از بهترین استراتژی‌های طراحی، مصرف انرژی مصرفی ساختمان را در کانادا تا ۴۵ درصد و در ابوظبی ۵۵ درصد کاهش دهند. این نوع ساختمان‌ها با بهره‌گیری از مواد ساختمانی پایدار و بهینه‌سازی مصرف انرژی، نقش مهمی در حفظ محیط زیست ایفا می‌کنند. علاوه بر این، استفاده از تکنولوژی‌های هوشمند در مدیریت انرژی ساختمان‌ها می‌تواند به کاهش مصرف انرژی و افزایش کارایی انرژی کمک کند. سیستم‌های هوشمند مدیریت انرژی می‌توانند با کنترل خودکار سیستم‌های گرمایشی، سرمایشی و نورپردازی، مصرف انرژی را بهینه کنند و هزینه‌های انرژی را کاهش دهند. این سیستم‌ها با استفاده از داده‌های محیطی و الگوهای مصرف، به بهبود کارایی انرژی ساختمان‌ها کمک می‌کنند و نقش مهمی در حفاظت از محیط زیست دارند.

۲- استفاده از مواد سازگار با محیط زیست: استفاده از مواد سازگار با محیط زیست در ساختمان‌سازی می‌تواند به حفظ منابع طبیعی و کاهش آلودگی کمک کند. برای مثال، استفاده از چوب مهندسی‌شده مانند ساختمانی پایدار و قابل بازیافت، می‌تواند به کاهش اثرات زیست‌محیطی کمک کند. همچنین استفاده از مواد بازیافتی مانند بتن بازیافتی و فولاد قابل بازیافت، می‌تواند به حفظ منابع طبیعی بینجامد. به‌طورکل این مواد با کاهش نیاز به استخراج مواد خام و کاهش آلودگی ناشی از تولید مواد ساختمانی، نقش مهمی در حفاظت از محیط زیست دارند. علاوه بر این، استفاده از تکنولوژی‌های نوین در ساخت‌وساز باعث کاهش آلودگی می‌شود. برای مثال، تکنولوژی‌های پیشرفته ساخت‌وساز مانند چاپ سه‌بعدی و استفاده از روبات‌ها در ساخت، می‌توانند به کاهش ضایعات ساختمانی و افزایش دقت و کارایی در ساخت‌وساز کمک کنند. این تکنولوژی‌ها با کاهش نیاز به مواد خام و کاهش ضایعات، نقش مهمی در حفاظت از محیط زیست دارند و می‌توانند به بهبود کیفیت زندگی انسان‌ها کمک کنند. شاید امروز آن را با فاصله نگاه کنیم اما امری اجتناب‌ناپذیر است.

نتیجه‌گیری

ساختمان‌ها نقش بسیار مهمی در کیفیت زندگی انسان‌ها ایفا می‌کنند. تأثیر ساختمان‌ها بر سلامت روان و جسم، روابط اجتماعی، فرهنگ و هویت، بهبودی و خلاقیت، راحتی و رفاه و سلامت محیط زیست بسیار قابل‌توجه است. با توجه به اینکه انسان‌ها بیشتر زمان خود را در ساختمان‌ها سپری می‌کنند، توجه به طراحی و ساخت ساختمان‌هایی که با نیازها و خواسته‌های انسان‌ها هماهنگ باشد ضروری است. استفاده از تکنولوژی‌های پیشرفته، مواد سازگار با محیط زیست و طراحی‌های هوشمندانه می‌تواند به بهبود کیفیت زندگی انسان‌ها و حفاظت از محیط زیست کمک کند. بنابراین اهمیت توجه به طراحی و ساخت ساختمان‌ها به‌عنوان عاملی کلیدی در بهبود کیفیت زندگی انسان‌ها، بیش از پیش مشهود است. برای دستیابی به این هدف، همکاری بین معماران، مهندسان، طراحان داخلی و سایر متخصصان حوزه ساخت‌وساز ضروری است. این همکاری می‌تواند به ایجاد ساختمان‌هایی منجر شود که نه تنها نیازهای اولیه ساکنان را برآورده می‌کنند، بلکه به کاهش اثرات زیست‌محیطی کمک کند. همچنین استفاده از مواد بازیافتی مانند بتن بازیافتی و فولاد قابل بازیافت، می‌تواند به حفظ منابع طبیعی بینجامد. به‌طورکل این مواد با کاهش نیاز به استخراج مواد خام و کاهش آلودگی ناشی از تولید مواد ساختمانی، نقش مهمی در حفاظت از محیط زیست دارند. علاوه بر این، استفاده از تکنولوژی‌های نوین در ساخت‌وساز باعث کاهش آلودگی می‌شود. برای مثال، تکنولوژی‌های پیشرفته ساخت‌وساز مانند چاپ سه‌بعدی و استفاده از روبات‌ها در ساخت، می‌توانند به کاهش ضایعات ساختمانی و افزایش دقت و کارایی در ساخت‌وساز کمک کنند. این تکنولوژی‌ها با کاهش نیاز به مواد